

2. ЕКОЛОГІЯ ДОВКІЛЛЯ

УДК 339.9(4)+338+332+379.8 Проф. Р.І. Тринько, д-р екон. наук – Львівський ДУВС; аспір. Я.В. Григор'єва – Львівська державна фінансова академія

ТУРИЗМ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Досліджено тенденції розвитку туризму та його вплив на формування економіки та духовно-світоглядних переконань населення. Висвітлено переваги впливу туризму на соціально-економічне відродження населення. Розглянуто роль туризму в забезпеченні добробуту жителів.

Ключові слова: туризм, готельний комплекс, добробут населення.

Постановка проблеми. Сьогодні загально визнаним фактом є віднесення туристичної діяльності до найшвидше прогресуючих галузей світового господарства, що за даними різних авторів забезпечує від 10 до 15 % світового валового продукту. Порівняно з іншими видами підприємницької діяльності, туристичний бізнес вигідно відрізняється такими ознаками, як відносно невеликим стартовим капіталом, низьким рівнем капіталомісткості послуг, коротким терміном окупності капіталу, постійним зростанням попиту на туристичні послуги, відносно високим рівнем рентабельності затрат.

У багатьох країнах і регіонах туризм є основним джерелом прибутків та фактором високого рівня зайнятості населення. У сільській місцевості туризм стає дедалі вагомим фактором самозайнятості.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблеми розвитку туристичної галузі в Україні зробили такі вітчизняні вчені, як В. Гловацька, І. Графова, Л. Забуранна, К. Константинова, Н. Кудла, Л. Левковська, І. Малярчук, Г. Мунін, О. Охріменко, Д. Прейгер, О. Старовойтенко, Р. Чабан та багато інших. Вказуючи прискорені темпи розвитку туризму, Д. Прейгер та І. Малярчук прогнозують, що у 2020 р. доходи від готельно-туристичних послуг досягнуть 2 трн. дол. проти 445 млн. дол. у 1998 р.

На світовому ринку туристичних послуг Україна має всі об'єктивні передумови зайняти одне із провідних місць завдяки: особливостям географічного положення, сприятливому клімату, мінімальній кількості кліматичних катаклізмів, великій кількості історико-культурних пам'яток та багатого туристично-рекреаційного потенціалу. В той же час, на думку багатьох авторів, Україна вкрай незадовільно використовує свої потенційні можливості для розвитку туризму.

Мета і завдання роботи. Дослідження впливу туризму на соціальний і економічний розвиток держави, а також виявлення причин, які стримують розвиток туристичної галузі. Мета роботи – обґрунтування пропозицій мінімізації їх деструктивного впливу.

Виклад основного матеріалу. В опублікованих за останні роки наукових працях наголошено на значних перспективах розвитку туристичної галузі. Згідно з прогнозами експертів Всесвітньої туристичної організації (ВТО), на початку XXI ст. обсяги міжнародного туризму зростатимуть щороку в середньому на 4 %.

Поряд із тим, що туризм істотно впливає на зростання світового валового продукту, він є вагомим джерелом створення робочих місць, і за прогнозами, впродовж наступних років у світі створюватимуться 2500 нових робочих місць щодня. Характерною особливістю туризму, на відміну від інших галузей економіки, є те, що впровадження нових технологій не призводить до скорочення працюючого персоналу. Ще однією важливою особливістю туризму є те, що туризм можна розвивати і в період економічних криз, що має важливе значення як для країн Східної Європи, так і для України.

Константинова К.В. в одній із своїх праць наводить дані про те, що у багатьох країнах світу туризм є однією з найбільш пріоритетних галузей, внесок у валовий дохід яких становить 20-45 %, а надходження від іноземного туризму є основним джерелом отримання валюти [1, с. 85].

Позитивний соціально-економічний ефект туризму та канали розподілу туристичних коштів можна проілюструвати на рис. 1. Грошові кошти туристів позитивно впливають на поживлення економіки, зростання доходів території, де розміщене туристичне підприємство, зростання зайнятості населення та його соціально-професійного рівня. Туристичний бізнес стимулює розвиток інших галузей господарства, зокрема таких як: будівництво, зв'язок, харчова промисловість, торгівля, виробництво сувенірів та товарів для господарства. Вплив туризму на економіку країни можна простежити на прикладі готельного господарства.

Рис. 1. Мультиплікаційний вплив коштів туристів на соціально-економічний стан туристичної території (розробила Я. Григор'єва)

Необхідною умовою розвитку туризму є ефективне функціонування готельної індустрії, що приносить близько 60 % усіх доходів від туризму (приблизно 6-8 % ВВП). Туристичні потоки безпосередньо залежать від стану готельного сектору, якості та ціни основних і додаткових послуг [3, с. 31].

Загальну тенденцію кількісних та якісних змін у готельній індустрії розглянемо на прикладі Львівської області. Розвиток готельної індустрії в області за 2000-2009 рр. характеризується даними, наведеними у табл. 1 [1, с. 26]. У готельному господарстві Львівщини за 2000-2009 рр. відбулись істотні кількісні та якісні зміни. Загальна кількість готелів зросла у 2,8 раза, збільшилась кількість номерів у 2 рази; відбулись позитивні зміни у плануванні готельного господарства, оскільки завдяки зростання загальної площі готелів у 2,2 раза, житлова площа збільшилась (у квадратних метрах) у 2,7 раза; про якісне поліпшення планування готелів свідчить також зростання питомої ваги житлової площі в загальній площі готелів.

Табл. 1. Основні показники готельних закладів Львівської області

Показники	Роки						2009 р. в %, порівняно з 2000 р.
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Кількість закладів, одиниць	55	100	110	128	148	155	2,8 раза
З них категоризованих	8	16	22	30	31	31	3,9 раза
Загальна площа, тис. м ²	122,4	220,8	235,0	237,7	242,0	269,3	2,2 раза
Житлова площа, тис.м ²	40,9	77,1	84,2	91,2	101,9	109,4	2,7 раза
Одноразова місткість, місць	4893	8701	9438	9780	11081	11364	2,3 раза
Кількість номерів на кінець року, одиниць	2526	3927	4306	4463	4931	5116	2,0 раза
Балансова вартість на кін. року, млн грн.	64,3	98,7	153,8	244,6	261,2	381,7	5,9 раза

Якщо у 2000 р. питома вага житлової площі в загальному становила 33,4 %, то у 2009 р. – 40,6 %; про поліпшення якісного стану готельного господарства Львівщини свідчить питома вага категоризованих закладів. У 2000 р. категоризованих готелів було 14,5 %, а у 2009 р. – 20 %. В останні роки забудовники готелів перейшли до більш дрібних за розміром готельних комплексів. Якщо у 2000 р. середній розмір готелю становив 46 номерів, то у 2009 р. – 33, тобто середній розмір готелю скоротився на 28-30 %.

Політика і доцільність переходу до малих за розміром готельних комплексів підтверджується і світовою практикою. Окремі дослідники проблем розвитку туризму та готельного бізнесу наголошують на тому, що з метою підвищення ефективності готельного бізнесу "найперше треба змінити структуру галузі: мають з'явитися висококатегорійні готелі у складі мережі і малі готелі сімейного типу" [3, с. 35].

Таку тенденцію переходу до менших за розмірами будівельних проектів готельних комплексів пояснюють декількома причинами: по-перше, менші за розмірами готельні комплекси більш зручні в управлінні; по-друге, в менших за розміром готельних комплексах легше забезпечити високий рівень їх заповнюваності, що істотно підвищує ефективність їх експлуатації; по-третє, перша та друга причини забезпечують нижчий рівень імовірності виникнення кризи в менеджменті готельного комплексу.

Варто звернути увагу і на досить проблематичну ситуацію в готельному господарстві Львівщини. Ми маємо на увазі істотне підвищення балансової вартості готельних комплексів. Якщо у 2000 р. середня вартість одного готельного

комплексу становила 1,2 млн грн, то у 2009 р. – 2,5 млн грн, або підвищується більш ніж у 2 рази. Можна припустити, що дворазове подорожчання готельних комплексів відбулось під впливом таких факторів:

- істотним подорожчанням проектної документації, вартості будівельних та оздоблювальних матеріалів, будівельних робіт;
- внаслідок цього підвищення якості будівельно-монтажних та оздоблювальних робіт, комфортності готельних номерів.

Однак якими не були б причини зростання балансової вартості готельних комплексів, їх власникам, щоб не стати банкрутами, необхідно вести ефективну менеджментську політику. Світова практика показує, що лише якісне готельне обслуговування може бути привабливим для туристів, водночас власникам готелів потрібно застосовувати такі технології обслуговування, завдяки яким можна було б досягати максимального економічного ефекту. Орієнтуючись на світовий досвід, нові забудовники готельних комплексів приділяють належну увагу поліпшенню їх якості.

Для оцінки якості готельних комплексів пропонуємо використовувати коефіцієнт якості, який доцільно розраховувати за формулою

$$K = a / A,$$

де: K – коефіцієнт якості готельного комплексу; a – кількість номерів типу люкс та напівлюкс; A – загальна кількість готельних номерів¹.

Величина коефіцієнта K може знаходитись в межах від 0 до 1, де при значенні "0" – відсутні в готельному комплексі номери люкс та напівлюкс, а при значенні "1" – всі номери готельного комплексу тільки типу люкс та напівлюкс. Загальну характеристику кількісних змін у готельному комплексі Львівщини зображено на рис. 2. [1, с. 27].

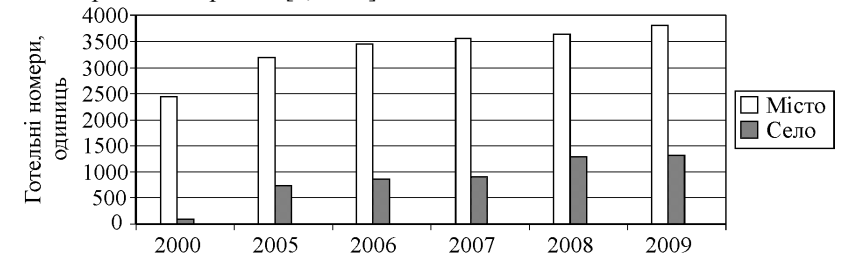

Рис. 2. Динаміка розвитку готельного комплексу у Львівській області

У Львівській області готельне господарство за 2000-2009 рр. має позитивну тенденцію розвитку. На кінець 2009 р. із 5116 номерів у міських поселеннях було зосереджено 3802, або 74,3 %, тоді як у сільській місцевості – 1314 номерів, або 25,7 % їх загальної кількості.

У 2000 р. у сільській місцевості було зосереджено 92 готельних номери, або всього лише 3,6 % їх загальної чисельності. Темпи розвитку готельного господарства дають підстави для декількох узагальнень: по-перше, за досліджуванний період (2000-2009 рр.) середньорічний темп приросту готельних номерів у містах становив 9,3 %, за середньорічного темпу приросту чисельності люксів

¹ Формулу розрахунку запропонувала Я.В. Григор'єва

та напівлюксів – 22,8 %; по-друге, темпи розвитку готельного комплексу в сільській місцевості є значно вищими, ніж у містах.

Середньорічний темп приросту готельних номерів у сільській місцевості становив 70,2 %. При цьому чисельність номерів люкс та напівлюкс щорічно зростала на 44 %. Динаміка коефіцієнта якості в містах і селах мала різну інтенсивність. У містах коефіцієнт якості підвищився від 0,10 у 2000 р. до 0,18 у 2009 р., тоді як у сільських поселеннях у 2000 р. він дорівнював 0,35, а у 2009 р. – 0,15. З урахуванням соціального статусу потенційних туристів у містах коефіцієнт якості готельного господарства доцільно підвищити до 0,30-0,35, тоді як у сільській місцевості він не повинен перевищувати 0,20. Адже на відпочинок у сільській місцевості орієнтуються потенційні туристи з менш заможних верств населення.

Тенденції розвитку готельного господарства у Львівській області дають підстави для оптимістичної оцінки перспектив розвитку туризму. Підтверджуючи нашу позицію відносно розвитку туризму, група дослідників проблеми цієї галузі пише: "У ХХІ ст. туризм стає одним з ефективних засобів формування системи загальнолюдських цінностей, сприяючи становленню єдності різноманітного світу, в якому "вільний розвиток усіх є умовою розвитку кожного" [3, с. 35].

Для успішного розвитку туризму в Україні з боку держави потрібно здійснити заходи, які передбачали б:

- розроблення сучасної концепції розвитку туризму;
- забезпечення туристам комфортних і безпечних умов для проїзду, проживання, харчування;
- диверсифікацію додаткових послуг за доступними для туристів цінами;
- спрощення та прискорення процесу оформлення замовлень на туристичні послуги та візи;
- відмову від відштовхуючого для туристів лозунгу "Адміністрація не несе відповідальності";
- здійснення широкопрофільної підготовки спеціалістів з готельного бізнесу, в тому зокрема знання іноземних мов;
- створення умов для будівництва малих мотелів і готелів сімейного типу, які можуть створювати додаткові робочі місця;
- розгорнення реалізації проектів з будівництва готелів із високої категорійності;
- запровадження страхування туристів від нещасних випадків та можливих фінансових ризиків туристів;
- здійснення переходу туристичної індустрії до застосування автоматизованих інформаційних технологій (АІТ);
- застосування сучасних рекламних технологій.

З урахуванням випереджаючих темпів розвитку готельного господарства в сільській місцевості, порівняно, з містами, є підстави стверджувати, що розвиток сільського туризму має великі перспективи.

В умовах економічної кризи та, за висловлюванням російського академіка Абалкіна, аграрної катастрофи важлива роль у розвитку туризму належатиме агротуристичним господарствам. Стосовно цього заслуговують уваги методичні підходи окремих авторів відносно оцінки ефективності агротуристичної діяльності агротуристичного господарства.

Група авторів – Г.В. Черевко, І.В. Черевко та Г.І. Шимечко розробили і запропонували систему показників ефективності агротуристичної діяльності агротуристичного господарства (рис. 3).

Рис. 3. Показники ефективності агротуристичної діяльності для агротуристичного господарства [9, с. 42]

Враховуючи те, що проблематика агротуризму в Україні є відносно молодю, бо за СРСР така діяльність була б віднесена до діяльності з одержання нетрудових доходів, наукову розробку потрібно тільки підтримувати. Однак окремі положення схеми на рис. 3 є не тільки дискусійними, але й псевдонауковими, а тому окремі з них вважаємо за потрібне розглянути. Те, що туризм (зокрема й агротуризм) проявляється в економічних, соціально-демографічних та екологічних наслідках, не може викликати заперечень. Однак окремі конкретні показники, (результати, ситуації) запропоновані автором, є, на нашу думку, досить контрверсійними.

Почнемо з економічної ефективності агротуристичної діяльності. Автори пропонують такий показник, як частка прибутку. А що і як створює прибуток в агротуристичному господарстві? Другий показник – собівартість. Складовою собівартості є зарплата (або оплата праці). Як і хто визначає та регламентує оплату праці в агротуристичному господарстві? Хто роботодавець, а хто найманий працівник? Абсурдність собівартості зумовлює абсурдність рентабельності агротуристичної діяльності.

Соціально-демографічні наслідки. Варто погодитись, що туристична діяльність забезпечує власнику господарства зростання матеріального добробуту. Однак в умовах зростання матеріального достатку в населення різко змінюється тип соціальної поведінки, змінюються соціальні орієнтири. Це доведено дослідженнями багатьох науковців, результати яких було взято до уваги й авторами

цієї методологічної розробки. Зокрема, більш заможні родини надають перевагу матеріальним, а не демографічним цінностям. Стараються придбати нерухомість, автомобіль, потратити частину коштів на комфортний відпочинок, зокрема і на туризм. Ми вирішили дослідити, чи існує зв'язок між добробутом населення та рівнем народжуваності. Для цього всі області України (за загальноприйнятою методикою) згрупували у чотири групи за рівнем добробуту. Як показник добробуту населення ми прийняли показник роздрібного товарообороту на одну особу (грн). Як результативну ознаку ми прийняли показник народжуваності на 1000 наявного населення. Результати аналітичного групування викладено в табл. 2.

Табл. 2. Оцінка залежності між добробутом населення та народжуваністю, 2009 р.

Групи областей за обсягом товарообороту на одну особу, грн	Число областей	Роздрібний товарооборот на одну особу		Кількість народжених на 1000 населення	
		грн	у % до I групи	дітей	у % до I групи
I 3044,0-3860,0	12	3452,0	100,0	11,3	100,0
II 3860,1-4676,0	7	4268,0	123,6	11,3	100,0
III 4676,1-5492,0	2	5084,0	147,3	11,5	101,8
IV 5492,1-6308,0	4	5900,0	170,9	11,2	99,1
По Україні	25	5015,0	145,3	11,1	98,2

Джерело: розробка Я.В. Григор'євої на основі [7, с. 285, 344].

Від I до IV рівень добробуту населення в Україні зростає на 70,9 %, однак число народжуваних у всіх групах областей України практично залишається однаковим, тобто зростання добробуту не є стимулом для підвищення народжуваності, як про це стверджують зазначені вище автори (рис. 3).

З практики відомо, що багатодітні сім'ї – це доля бідного населення. Таким чином, ніяк не можна погодитись з постулатом, що агротуристична діяльність стимулює підвищення народжуваності. Навіть сама логіка підказує, що додаткове народження дитини може стати на перешкоді займатись туристичним бізнесом.

Не можна погодитись із зазначеною вже групою авторів з екологічним блоком результатів туристичної діяльності. По-перше, про екологічність продукції можна зрозуміти лише зі спеціально проведених аналізів або сертифікації господарства за стандартами виробництва органічної продукції. По-друге, проживання додаткової кількості людей на одній території агротуристичного господарства незаперечно призводить до зростання антропогенного навантаження, що веде не до поліпшення екології господарства, а до його істотного погіршення.

Досліджуючи взаємозв'язок туризму з довкіллям, В.Ф. Семенов та Д. Балджи (Одеський державний економічний університет) підкреслюють негативний вплив туризму на довкілля. Зокрема вони наголошують на тому, що серед негативного впливу туристів на довкілля є:

- забруднення використаних територій;
- активізація деяких несприятливих природних явищ;
- збільшення пожеж;
- вплив на геологічну будову, мінерали, корисні копалини;
- ущільнення ґрунтів;
- вплив на водні ресурси;

- знешкодження флори та фауни;
- порушення екологічних умов існування рослин і тварин [5, с. 213].

Отже, твердження Г.В. Черевка, І.В. Черевка та Г.І. Шимечко про нібито благотворний вплив туризму на екологічне "благополуччя" агротуристичних господарств, м'яко говорячи, є видаванням бажаного за дійсне, а запропонована система показників ефективності агротуристичної діяльності й своїй більшості є просто надуманою наукоподібністю. Ознайомлення з таким методологічним "надбанням" потенційного власника туристичної оселі може його відлякати, позбавити бажання займатись цим видом підприємницької діяльності. Звичайно, майбутні власники туристичних осель повинні мати знання з ведення туристичного бізнесу, які повинні базуватись на реальних наукових рекомендаціях, створених не в теплих університетських кабінетах, а в реальних умовах функціонування туристичної оселі – у Славську, Турці, Старому Самборі, на Закарпатті та Волині. Туристичний бізнес може ефективно функціонувати за умов, коли ним управляють на наукових засадах, керуючись ринковими важелями та інструментами. Туризм, як складне соціально-економічне явище (для успішного ним управління), потребує певної систематизації. У цьому плані заслуговують уваги принципи систематизації видів туризму, запропоновані О. Старовойтенком. До таких основних принципів систематизації видів туризму він відносить:

- населення (расова, етнічна, національна, соціальна, статевовікова, сімейна, професійна й освітня структура, майнова диференціація, спосіб життя, цінності орієнтації, стан здоров'я, ступінь урбанізації);
- механізм управління соціально-економічними відносинами (панівні форми власності, типи регулювання туристичних процесів);
- стан економіки (виробництво і споживання послуг, нагромадження капіталу, принципи функціонування елементів туристичної системи на макрорівні);
- рекреаційні ресурси (регіональний розподіл, використання в туристичних цілях);
- науково-технічні досягнення (генерування нових технологій, їх відбір і тиражування);
- природне середовище (ґрунт, рослинність, вода, атмосфера, тваринний світ, ландшафти);
- територіальні взаємодії (ринок туристичних послуг, міжрегіональні туристичні потоки, переміщення спеціалістів і капіталів, інформаційні процеси тощо);
- регіон [6, с. 48].

У процесі дослідження туризму як підприємницької діяльності всі перераховані фактори можуть бути: як предмет дослідження; як фактор розвитку того чи іншого виду туризму; як джерело фінансових надходжень; як об'єкт фінансування. Одним із видів туризму О. Старовойтенко виділяє культово-релігійний – виражений потребою в пізнанні істини, правді, у сприйнятті добра, віри, любові (своїй і до себе). Внутрішня класифікація цього виду туристичної діяльності пов'язана з існуванням різних конфесій, відвіданням пам'яток історії релігії, звичаями тощо [5, с. 52].

Джерелами духовного відродження та факторами формування туристичних (паломницьких) потоків в Україні є Крехів, Зарваниця, Почаїв, Лаврів, Унів, Гошів. Ми маємо чимало свідчень, коли туристичне відвідування святих

місце докорінно міняє психологію та стиль поведінки людей. Ось як описує ситуацію одна із туристів, яка відвідала Унівську Лавру: "Все почалося від часу, коли я ближче зацікавилась духовністю, після відвідин Унівської Лаври. Саме вона відіграла найбільшу роль у тому, що я змогла побачити інші кольори світу. Несправедливо було б сказати, що я в своєму житті чимось незадоволена, на щось нарікала, чимось обділена. Зовсім ні... я почувалася щасливою. При цьому мене не покидала думка про те, що в державі слід щось змінити якомога швидше, бо через невеликий проміжок часу може бути запізно. Тепер я знаю – змінити можна багато. Розумію, що зміни можуть мати позитивний результат лише тоді, коли держава буде ближчою до Церкви. Адже в нас багато прекрасних людей, талановитих, щирих, мудрих, відданих ідеї..." Ольга Бородійчук 05.02.2010 р. [8, с. 14].

Хочеться сподіватись, що культурно-релігійний туризм стане важливим джерелом відродження нашого народу, стане гарантом його цивілізаційного і культурного зростання, що буде важливою запорукою панування духовного над матеріальним. Як свідчать літературні джерела, український народ ще, незважаючи на всілякі життєві негаразди, зберігає високий запас духовного ентузіазму і віри. Це підтверджується багатьма факторами. Наприклад, історик Олександр Палій пише: "В Україні християнство прижилося дещо глибше. Річ і в довшому часі християнізації, і в більшій незалежності української церкви в періоди власної князівської і козацької державності, а також, можливо, в народній психології. Приміром, 2011 року на Великдень в Україні храми відвідало 14 млн населення, а у втричі більшій Росії – лише 7 млн" [4].

Звичайно, міжконфесійне протистояння в Україні не дає змогу повною мірою використати духовно-виховний потенціал релігійного паломництва, однак позитивний вплив цього виду туризму на формування соціального світогляду населення незаперечний.

Висновки. Туризм як один із видів підприємницької діяльності позитивно впливає на стимулювання економічної активності населення, поліпшення параметрів економічного розвитку, підвищення соціальних стандартів та морально-духовних установок. Важливим фактором розвитку туризму є готельний комплекс, у розвитку якого намітились позитивні тенденції в кількісних і якісних параметрах. У методологічних рекомендаціях щодо оцінки ефективності туристичної діяльності потрібно дотримуватись логічних, науково обґрунтованих підходів, а не допускати наукоподібної фразеології. Великі виховні та пізнавальні можливості таїть в собі культурно-релігійний туризм (паломництво).

Література

1. Готельне господарство та туризм у Львівській області, Львів. – 2010.
2. Константинова К.В. Вплив туристичної індустрії на світову економіку / К.В. Константинова // Економіка розвитку : наук. журнал. – 2005. – № 4. – С. 84-86.
3. Левковська Л. Стан і перспективи розвитку туризму та готельного бізнесу в Україні / Л. Левковська, Р. Чабан, Г. Мунін // Економіка України : політико-економ. журнал. – 2003. – № 6. – С. 31-36.
4. Палій О. Культурна катастрофа та її витоки / О. Палій // Газета "День" № 51-52; 23-24 березня. – 2012.
5. Семенов В.Ф. Процеси розвитку туризму в контексті взаємовідносин з природою / В.Ф. Семенов, Д. Балджи // Науковий вісник Полтавського національного технічного

університету ім. Ю. Кондратюка : наук. журнал. – Сер.: Економіка і регіон. – 2005. – № 2(5). – С. 213-216.

6. Старовойтенко О. Принципи систематизації видів туризму / О. Старовойтенко // Економіка України : політико-економ. журнал. – 2002. – № 5. – С. 48-53.

7. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України / за заг. ред. О.Г. Осауленка. – К., 2010. – 566 с.

8. Унівський прочанин // Інформаційний вісник Святоуспенської Унівської Лаври. – 2011. – № 3(14). – 16 с.

9. Черевко Г.В. Методика визначення ефективності агротуристичної діяльності / Г.В. Черевко, І.В. Черевко, Г.І. Шимечко // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2011. – № 1. – С. 39-46.

Тринько Р.И. Григорьева А.В. Туризм как фактор социально-экономического возрождения

Исследованы тенденции развития туризма и его влияние на формирование экономики и духовно-мировоззренческих убеждений населения. Освещены преимущественно влияния туризма на социально-экономическое возрождение населения. Раскрыта роль туризма в обеспечении благосостояния жителей.

Ключевые слова: туризм, гостиничный комплекс, благосостояние населения.

Trynko R.I., Grygorieva A.V. Tourism as a factor of socio-economic recovery

The article deals with trends in tourism development and its influence on the economic and spiritual and philosophical beliefs of the population. Coverage of the benefits of tourism impact on the socio-economic recovery of the population. The role of tourism in ensuring the welfare of residents.

Keywords: tourism, hotel complex, welfare.

УДК 336.225

Ст. викл. У.П. Новак, канд. екон. наук;

доц. Н.І. Колінько, канд. екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Висвітлено зміни, що пов'язані з введенням у дію Податкового кодексу. Проаналізовано витрати на охорону та раціональне використання природних ресурсів та сплату екологічних платежів в Україні за 2006-2010 рр. Сформульовано основні напрями удосконалення екологічного оподаткування в Україні.

Ключові слова: екологічне оподаткування, екологічний податок, Податковий кодекс України, навколишнє природне середовище.

Забруднення повітряного басейну, водних і земельних ресурсів України на сьогодні набуло загрозливих масштабів. Внаслідок антропогенних навантажень практично на всій території країни порушена здатність навколишнього природного середовища забезпечити майбутній економічний і соціальний розвиток. Обмеженість природних благ стає критичним чинником, який стримує можливості подальшого прогресу не тільки промисловості, але і всієї соціально-економічної системи України.

Високий рівень індустріалізації та урбанізації призвів до погіршення умов життя, здоров'я населення, підвищення захворюваності, смертності і зниження народжуваності. А це, своєю чергою, унеможливило досягнення країною високого рівня соціально-економічного розвитку і збереження навколишнього природного середовища.